

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (อมฺพรมหาเถร)

สมเด็จพระสังฆราชแห่งแผ่นดินไทย (๒)

ภาพ พุทธศาสนิกชนเรือนหลายหมื่นคนวัน ไปต่อแถวคอยเฝ้าถวายสักการะสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (อมฺพรมหาเถร) ที่วัดราชบพิธ เมื่อวันที่ ๑๓-๑๕ กุมภาพันธ์ ที่ผ่านมา คงจะแสดงให้เห็นถึงความศรัทธาที่มหาชนมีต่อสมเด็จพระสังฆราช อันเป็นนิมิตหมายว่าต่อไปนี้พุทธศาสนาในดินแดนประเทศไทย จะได้รับเกียรติภายใต้ร่มพระบารมีของพระองค์ผู้เป็นศูนย์รวมใจ นอกจากนี้ ภาพที่บรรดาผู้นำศาสนาต่าง ๆ ทั้ง คริสต์ อิสลาม และพราหมณ์ ใน

ประเทศไทย ได้เฝ้าแสดงมุทิตาจิตถวายก็เป็นพยานให้เห็นว่าในประเทศไทยเรานี้ทุก

ฝ่ายวิปัสสนาธุระ ในภูมิภาคต่าง ๆ ทั้งราชอาณาจักร เป็นต้นว่า หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ ที่จังหวัดเชียงใหม่ หลวงปู่ฝั้น อาจาโร ที่จังหวัดสกลนคร หลวงพ่อชา สุภทฺโท ที่จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งโดยการชักนำของเจ้าประคุณสมเด็จพระ... นี่เองก็เป็นส่วนหนึ่งที่สร้างให้พระมหาอัมพร หรือเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช มีพระอริยชาติเลื่อมใสในการกรรมาณำเพ็ญวิปัสสนาปฏิบัติ ตามวิถีทางแห่งบูรพาจารย์มาจนปัจจุบัน นอกจากนี้เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช ยังรับพระธุระเป็นอาจารย์ถ่ายทอดความรู้อยู่ที่สภาการศึกษา

มหามกุฏราชวิทยาลัยอีกด้วย
กระทั่งพุทธศักราช ๒๕๐๕ ทางกรมคณะสงฆ์ไทย ได้มีดำริที่จะจัดตั้ง "พระธรรมทูต" ออกไปประกาศเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราชฯ จึงได้ทรงสมัครเข้ารับ

อบรมเป็นพระธรรมทูต รุ่นแรก
การอบรมพระธรรมทูตในยุคแรก ๆ นั้น เนื่องจากการเดินทางออกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนายังต่างประเทศนั้น เป็นอย่างยากลำบากและมีค่าใช้จ่ายมาก ทางกรมคณะสงฆ์จึงต้องพิจารณาคัดเลือกพระภิกษุที่มีความรู้และความสามารถที่จะเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้สำเร็จประโยชน์ได้มากที่สุด พระที่จะเป็นพระธรรมทูต ต้องมีความรู้ภาษาอังกฤษอย่างดีที่จะสื่อสารกับชาวต่างชาติเพื่อเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอนได้ ทั้งในหลักสูตรพระธรรมทูตนี้ยังกำหนดให้พระธรรมทูตต้องไปฝึกบำเพ็ญวิปัสสนากรรมฐานกับพระอาจารย์ผู้ทรงความรู้หลายท่าน เป็นต้นว่า ท่านอาจารย์พุทธทาสภิกขุ ที่สวนโมกขพลาราม จังหวัดสุราษฎร์ธานี หรือท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสมฺปนฺโน ที่วัดป่าบ้านตาด จังหวัดอุดรธานี อีกด้วย กล่าวได้ว่า การอบรมพระธรรมทูตยุคนั้น เข้มงวดกันมากจริง ๆ

เมื่อทรงสำเร็จการอบรมพระธรรมทูตแล้ว มหามกุฏราชวิทยาลัยก็ได้ส่งเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราชฯ ออกไปศึกษาต่อในระดับปริญญาโท ณ มหาวิทยาลัยพาราณสี (Banaras Hindu University) ประเทศอินเดีย ตามความตกลงระหว่างสถาบันการศึกษาทั้งสอง

เมื่อวันที่จะเสด็จออกจากประเทศไทยไปโดยเครื่องบินนั้น ได้มีพระเถรานุเถระเดินทางไปส่งเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฯ ซึ่งเวลานั้นก็ยังเป็นพระมหาอัมพรอยู่ ที่ท่าอากาศยานดอนเมืองเป็นจำนวนมากรวมทั้งสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ซึ่งต่อมาก็คือสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (วาสนมหาเถร) วัดราชบพิธ ผู้ทรงเป็นพระอุปัชฌายะ และพระสาสนโสภณ

ซึ่งต่อมาคือสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (สุวณฺณมหาเถร) วัดบวรนิเวศวิหาร ได้เสด็จไปส่งด้วย ภาพที่บันทึกในวันนั้นจึงนับได้ว่าเป็นภาพประวัติศาสตร์ภาพหนึ่งของคณะสงฆ์ไทย ที่สมเด็จพระสังฆราชแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ถึงสามพระองค์คือ พระองค์ที่ ๑๘, ๑๙ และ ๒๐ ได้ทรงฉายพร้อมกัน ทั้งเป็นภาพที่ยืนยันว่า เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราชฯ ทรงเป็นความหวังผู้หนึ่งของคณะสงฆ์ไทยมาแต่เวลานาน

เมื่อเสด็จไปถึงประเทศอินเดีย เป็นเวลาพอได้ก็มีความเคลื่อนไหวของลัทธิชาตินิยมต่อต้านทุกอย่างที่เป็นอังกฤษ เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราชเคยตรัสว่าเมื่อเสด็จไปถึงก็จะไม่ได้ทรงศึกษาต่อเป็นภาษาอังกฤษเพราะความเคลื่อนไหวลัทธิชาตินิยมที่ว่านี้ แต่โชคดีที่อาจารย์ผู้บรรยายเห็นพระทัยจึงได้บรรยายทั้งสองภาษาทั้งภาษาฮินดีและภาษาอังกฤษ ได้ทรงใช้ความพยายามอย่างมากในการศึกษา จนทรงสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโททางประวัติศาสตร์

ในระหว่างที่ประทับอยู่ที่อินเดียนั้น ได้ทรงสังเกตความเจริญของการศึกษาในมหาวิทยาลัยต่างประเทศ ทั้งยังทรงสังเกตชีวิตความเป็นไป และอารยธรรมในอินเดียเป็นความรู้ติดพระองค์มาด้วย อย่างไรก็ดี แม้จะอยู่ในต่างประเทศ ก็มีได้ทรงละเลย หรือหย่อนยานในพระวินัยของพระภิกษุเลย ได้ทรงรักษาโดยเคร่งครัด เป็นต้นว่า ไม่ทรงถือหรือจับต้องเงินตราใด ๆ เลย ตลอดเวลาที่อยู่ในอินเดียโปรดให้เป็นหน้าที่ของไวยวัจกรเป็นผู้จัดการตามพระวินัย

เมื่อเวลาที่ทรงสำเร็จการศึกษาจากอินเดีย ตรงกับพุทธศักราช ๒๕๑๒ ตอนต่อไปของมุมมองสองวัย จะเป็นคราวที่พระมหาพนมนักเรียนนอกจะกลับมาดูภูมิครับ.

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ
อิสริยาภรณ์ อุวรรณโณ